

Landskap: SkåneUpptecknat av: J. A. HähleHärad: N. LåboAdress: Bot. 1193, HöörSocken: PersborgBerättat av: Densamme f. 1891 i FärnigtftUppteckningsår: 1947

Född år

Övernaturliga räßen.

n. 1 - 4.

Carl XV

n. 4

Erodor.

n. 4

Dessa uppt. har Luf. erhållit
av Landsmålsarkivet i Lund som givn.
Liknande uppt. har mål. dikt
läst in, se M. 10403: 1-20. !

Landskap: Skåne

M.10434:/.

Upptecknat av: S. A. Ståhle Herr

Härad: N. Åsbo

Adress: Box 1193, Höör

Socken: Perstorp

Berättat av: Dehsamme

Uppteckningsår: 1947

Född år 1891 i Färingtofta

(1402)

"Tjillegåbben".

För barn, som i likhet med mig själv, lät nyfikenheten råda över räddslan, verkade "tjillegåbben" tjsigt tilldragande. Sedan jag trott mig begripa att dessa farliga väsen uppenbarade sig i form av vattenödlor, beslöt jag att utrota dessa skräckvarelser, och kom så hem en dag triumferande: "Ni behöva inte va så rädda för att gå till "tjillan" nu, för jag har tagit upp alla "Tjille-gåbbana", jag har dem här i mössan! Det var 4 - 5 st. vattenödlor.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10434:2.

Landskap: Skåne
Upptecknat av: S. A. Ståhle Herr
Härad: N. Åsbo
Adress: Box 1193, Höör
Socken: Perstorp
Berättat av: Densamme
Uppteckningsår: 1947
Född år 1891 i Färingstofta

(1403)

"Bäkka-trassked".

Har själv mött "bäkkatrassked", ena gången i en mans skepnad (en kräftletares) och andra gången i en hästs. En gråvit häst i nattdimma eller dis kan ta fantastisk proportion. Jag blev rädd till en början. Men som hästen kände mig och hälsade, så morsknade jag till. Hästar går gärna i grunda bäckar, särskilt om de lida av hovtrång.

Har också sett "blås" och "sjen", - månen, molnformationer och dalterräng skapade det spökliga i saken; har hört råmningar och brak, även de fullt naturliga fenomen, men aldrig mött "det obeskrivligt hemска", men jag har mött tre (3) vuxna, orädda karlar som var grönvita av skräck, och nästan stumma efter möte med "bäkkatrassked" i dess högsta potens.

Iflyll endast ovanstående uppgifter!

M.10434:3.

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* S. A. Ståhle Herr
Härad: N. Åsbo *Adress:* Box 1193, Höör
Socken: Perstorp *Berättat av:* Densamme
Uppteckningsår: 1947 *Född år* 1891 *i* Färingtofta

(1404)

"Älvalegen".

Nämnda spelman var min morfars bror, en bygdespelman med enastående ren ton i sitt instrument. Han kallades Bausa-Annors efter fädernehemmet Bohus. Var själv knappast mer än 6 år, men jag måste ha klarhet angående "älvalegen", Höll själv på att läsa en hemsk sak i smyg vid den tiden: "Mörkrets makter", en vampyrhistoria från Ungarn (läste min första eg. bok redan vid 5 års ålder och det var Defoe Robinson). Alltså, efter några dar frågade jag honom; "Kan verkligen Anders spela"älvalegen""."Du ej förveden som ajn håsetjäring", fick jag till svar, samt efteråt med ett leende: "Du ska inte tro allt vad du hör i dinne varden".

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M.10434:4.

Landskap: Skåne Upptecknat av: S. A. Ståhle Herr
Härad: N. Åsbo Adress: Box 1193, Höör
Socken: Perstorp Berättat av: Densamme
Uppteckningsår: 1947 Född år 1891 i Färingtofta

(1405)

Tåssstarpefalled.

Här om någonsin hade myten om en "Näck" havt förutsättningar för att bildas, om ej befolkningen varit för prosaisk och jordbunden för dylik utflykt i landet Fantasia. Doften från ena sidans ljungbackar, andra sändans porskärr, det kluckande, nynnande sisande och viskande vattnet kring de i fallet liggande stora stenarna - nåja, det fanns tider då fallet röt och fräste och gormade så det hördes lång väg. Man kunde tala om "Näcken", liksom en genomsnittsskåning kan nämna lapparnas trolltrummor, men det fanns ingen inlevelse i allmogens mystikvärld om denna spelande vattengud, i denna socken, ej hellre i Färingtofta norra.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

(1406)-

Skövsnuan. (2)

Har själv i tidiga barnåår råkat ut för den s.k. skövsnuan. Hörde en dag husets manfolk såga ner al i närmaste kärr. Då jag sprang dit, fanns ingen där, men jag hörde rösterna och trädfällandet bakom närmaste backe. Sprang på så vis, lockad av ljudet, backe upp och ner, tills jag var vid sockengränsen mellan 1 och 2 km. från hemmet. Blev då rädd och sprang raka vägen hem, där alla var hemma och inte sågat mer träd alls den dagen. Fast jag var fullt klar i knappen, blev jag av mormor "rökad" med svavel o älvanävor (en torr lav) vilket ej heller skadade mig, men fick mig att rysa, tills jag blev arg o sprang från vidare behandling.

Liknande akustiskt fenomen iakttaget på senare tid.

ACC. N.R M. 10434:6.

(1407)

Goenisse.

Min morfar var nästan kemiskt fri från all vidskepel-
se, han endast hyste en oförklarlig antipati mot frimura-
re - men mormor var ganska vidskeplig, liksom min morfars
mor. Mormor lät alltid ett stort fat med bästa julsovlet,
samt ett fullt grötfat stå framme, lättillgängligt under
julnatten.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R **M.10434:γ**

(1408)

Vätterna.

Morfars mor slog aldrig varmt vatten i vasken, utan att först mumla: "ajta de, vätta lilla, sau ja inte skaullar de". Hörde många mumla dylika småbesvärjelser vid olika tillfällen, t.ex. när man kokade blodkorv, slogs den första korven i "ankarträet" och en formel mumlades. Lyckades aldrig uppfatta ordalydelsen, ej heller besvarade någon ang. detta.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

(1410)

Övernaturliga djurskepnader.

När det gällde övernaturliga djurskepnader märktes främst hästar o. hundar, aldrig kor och ytterst sällan svin. De längre söderut förekommande "gravsörna" ha ingen motsvarighet i N. Åsbo. Har inte råkat mer än en (en kvinna) som sett en spökso, enligt egen utsago. Vid närmare känndom om personen i fråga o. i beaktande av hennes eget skräckinjagande utseende, tvivlar jag på att något spöke alls vågat antasta henne.

Betr. "den svarte hången", så har jag en gång som pojke råkat vara den indirekta orsaken till förekomsten av "den svarte hången" under ett bord kring vilket några inbitna kortspelare tillbringade en hel natt, (bland många andra), men som efter den betan höll fingrarna från kortlekens en tid. Den vackra helsvarta fågelhunden och lilla jag var ovetande redskap åt en varnande makt den gången.

ACC. N:R M. 10434:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

(1411)

"Kångadalen."

En verklighetsepisod från denna militära övning.

Carl XV råkade gamle Johannes Svensson i Ebbarp som
var ute och såg på de militära övningarna

"Jaså, det intresserar att se våra knektar leka krig.

Ja, det är nog sällan j.får se något sådant roligt.

"Roled - ja de, som daj si - de e lagom roled sai di
vällter mina järe o trör nör min sä!"

Kung Carl försäkrade att det var aldrig meningen.

"Själv har jag sagt till att de skola vara särskilt
aktsamma om gröda och gårdsförbundar."

"Ja de, som daj si - Kången sir, ja de sjida daj i, sau
o si."

ACC. N:R M.10434:10.

(1447)

Bruastajnen.

Själv har jag där i sena sommarnatten sett ej bara en
utan tre vitklädda kvinnoskepnader, men - de voro alla
mycket levande och naturliga.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N.R **M. 10434 : //.**

(1582) —

Skraupågga.

Grodor heta ju "fröer" på danska, men jag vill minnas
från en barnasommar i Danmark att de danska barnen kalla-
de dem "skråbbtussor". Kanske minnes fel.

Kanske det gällde enbart paddorna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1403 Tjällegåbban Perstorp. N. Hsbo 65 1

M. 10434: För barn, 55 cm, gift med mig själv, löt nyfikenheten råda över räddslan, verkade "Tjällegåbban" tisigt tilldragande. Sedan jag trots mig begränsa att dessa farliga värden uppmärksrade sig ifrån av bottenödlor, bestört jag att intröfa dessa skräckvarselsof. Så kom så hems en dag trivsamtande i "N" behöva inta va sätta rödda för att gå till "Tjällan" nu, för jag har tagit upp alla "Tjällegåb." bana, jag har den här i mässan. Dif var 4-5 st. vattenödlor

FOLKLIVSÅRKIVET

1403 bäckaträsket Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

Han själv mött "bäckaträsket", ena gången i en mans skjortanad (en kräfftspes) och andra gången, en näst. En grön vit gast i natt. Denna efter dig kan ja kontakta propositorn. Jag blev rädd. Till en början. Men som hösten kände mig och förtäste, så monsternade jag till Höstar gärna i grunda bås var, särställ om de vita, av fastäng. Han också sett blås och grön - mäns- en, möjligheter o. därför längs skapade spökhiga; sakor; bar förfärliga ringar och brak, även de fullt naturliga fenomen, men aldrig mött det obeskrivligt hemskha, men jag har mött tre /3/ varna, orödda karlar som var grönvita av skräck, och nästan stilrena. Efter måte med "bäckaträsket", dess högsta potens.

1404 Olve legen

Nämnda spötkarlar var mer morfologi, en bygdespelman med ena händeron för, föt mitrummen, han kallades Bausa-Lunges efter födning hemmet Bokos. var sjölv knappast mer

är 6 år, men jag måste ha klarhet i
angående "älvalegen". Hott själv sao
att låsa en manlig sakhjärtig vid den
friden: "Blöckens maktor" en värmevyn
i historie från Ungarn (Liste min första
eg. bok redan vid 5 års ålder och det var
Defoe's Robinson Crusoé, efter några där
förgade jag honom, "Kan verkligen Goo-
derns spela älvalegen" - "Du e jöt-
veden som är hasefjätting", sade jag
till svag, samt offerat med ett leende:
"du ska inte tro att vad du hör i dinne
var den

M.10434:2.

ning vid Lunds universitet.
Institutionen för folklivsforsk.

1405 Fästningsfallen.

Här gick jag sedan in i hoden
en "Nack" hem framt sättning och följde
bielias, om ej besökt minigen, där han följde
prosaisk, och i övunden följde förf.
utflykt i landet fantasia. Dagen fram
vara höllans ljungbackar och den sista
torsdagskvällen, det blåklädda synande
si, sanda och vistlunda vatten kring
de i fallet 1990 års förra den 20:e maj, dit
jämnas tider do fallet röf och gräste
och gornade så det fördes längs väg,
Men kunde tala om Näcken, till som
en genomsnittssköning kan nämna laps-
prömnas trolltrummor men det finns
ingen intresse i affären egenständigt
välhd om denna spelade vattenförd.
i denna socken, ej heller i Töringbyta norr.

1406 SKÖVSMUAN.

Har själv i tidiga barnaet va' kat
ut för den s.k. skövsmuan. Hörde en
dag museets manfolk säga mer af
närmaste kött. De' og sprang dit, finns
jag på dör, men jag hilde vörstrona och
fled föllandet bakom närmaste gatke
sprang på den ej. lockad av jord, backe
uppsöks mer tills jag var till sockengren-
sen mellan 1 och 2 km. från hemmet. Blev
rädd och sprang rakt in i en kam läm-
alla var hemma och allting sognat med fred

allo
Hade den dagen. Fast jag var full III
Klar i knappan, blev jag av mor med
"trökat" med svart o "vadavör".
En torr lav, vilket ej heller skadade
mig, men gjick mig ut mysa, tills jag
blevi arg o sprang fram vidare beläckning.
1407 Goenisse = på senare tid. iakttaget.

M. 10434:3.

När morfar var västare före i stiftet
från att värdeRepse, han endast myste
en oförklarlig antipati mot frimurare —
men morfar var ganska välskaplig. Lik-
som min morfar mor. Morfar hittat
t.d. ett stort lopp med bösta julförjet samt
ett fullt grifflaf sta framme, kattillgängligt
under jumatten.

FOLKLIVSARKIVET

1408 vättorna.

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Morfar s mor slog aldrig varmt
vatten, vasken, efters om först mun-
ta, ajta de, väcka lilla, sedan ja infes-
skauvarde. Hörde många muntal dy-
lika svinbilsvarjelser vid olika tillfällen.
T.d. när man kokade blodkor. Slog s-
den första kor den "antikapträck" och
en formel murades. Lyckades aldrig
uppfatta ordet helsen, ej poller. Bebe-
rade nigen fråga ang. detta.

1410 När det gällde övernaturliga djur
skrämdes markts förra lastar
o. bändor, aldrig kor, och yffirst sällan
svin. De längre sederut före kommande
"grävsonna" ha ingen motsvarighet
i H. G. Åbo. Har inte rökt mer än en
sen kvinnan som sett en spöle so. enligt
personen, röga o. i beakta de os hem-
nes egent blöckingjagade utseende. Där
har jag på dödogt spöke alls erat an-
tagat honom. Detr. den svarta häningen,

Se har jag en gång som pojke-tid.
Kan vara den idd man har orsaken
till förekomsten av den svarta kängen
under ett bord vid spela i en kort-
spelare tillbringade en hal natt. bland
många andra, men som efter dess betän-
köt fingerarna från kontakten en tid.
Den yckra, heliga ärta fögelhunden
varande makt den gaf FOLKEVÄRKET

1444 Kångadalen M.10434: Institutionen för folkliv förknip-
ning vid Lunds universitet

En verklighetsepisod från denna
militära tiden.
Carl IV råkade gamle Johannes Svensson
i Ebbarp som var uti och sät på de
militära övningarna.
"Jasa, det intresserar att se värna
kyrktar ieka krig, ja, det är nog
söllan h, far se dogit sällant roligt.
"Röled - ja de som daj si - de e ha-
gon röled sai di vallet mina jöre
otrör ur min sa.

Kung Carl försäkrade jag att det var aldrig
meningen. "Själv har jag till an de
skola vara sänt ift, att domma om gröda
och gårdsgrödar.

"Ja de som daj si - kängen sit, ja
de sjida daj si, sau o si."

1444 brua stajnen.
Själv har jag där i sanc som
mar naffen sett ej bara en, utan
tre vitklädda kvinnor skrämdes,
men de varo alla ungefärt levande
och naturliga.

1582 skraupigga. Grodor heta ju
"fröer" i idanska, men jag vill min-
nas från en barnasommar i Danmark
an de danska barnen kallade dem
"skräbbfugger". Kan ske minnesfel.
Kan ske det gällde en sort paddarur